

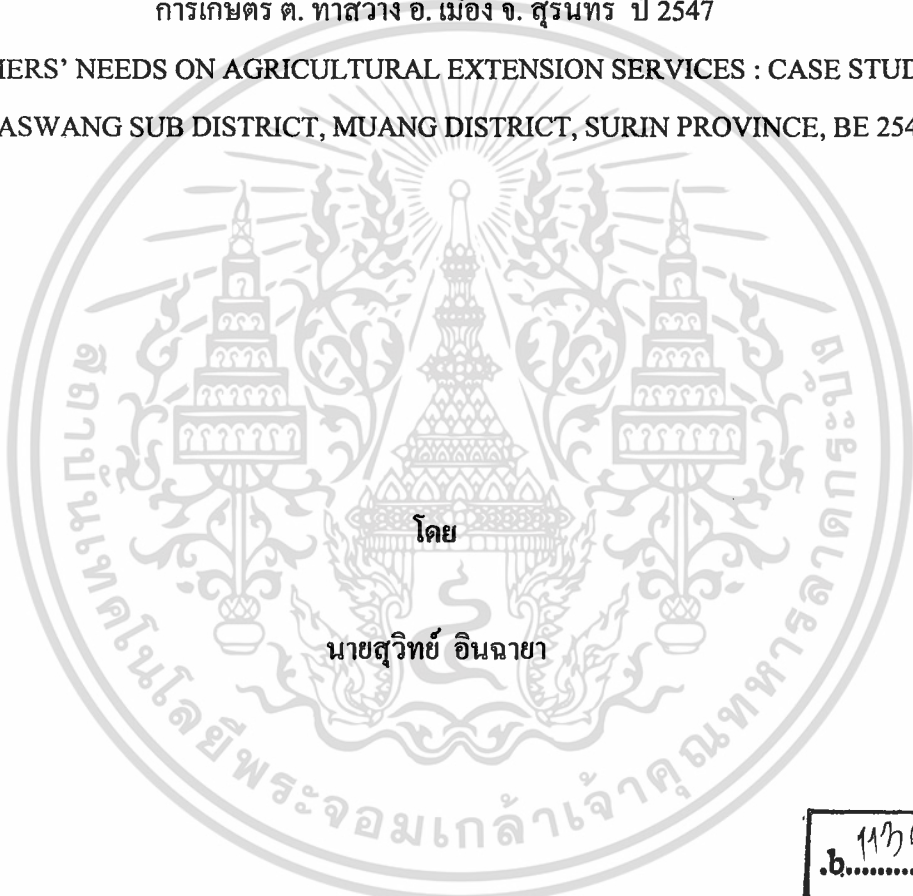
สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการด้านการส่งเสริมการเกษตร ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
การเกษตร ต. ท่าสว่าง อ. เมือง จ. สุรินทร์ ปี 2547

FARMERS' NEEDS ON AGRICULTURAL EXTENSION SERVICES : CASE STUDY
AT TASWANG SUB DISTRICT, MUANG DISTRICT, SURIN PROVINCE, BE 2547

โดย

นายสุวิทย์ อินฉายา

b. ๑๗๑๕๒๕๖
i.

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร - การผลิตสัตว์

ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

รพ.

๕๕๑๑

๕๕๑๑

เลขทง. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ

เลขทะเบียน 51359

ปีการศึกษา 2546

วัน,เดือน,ปี.- ๑.๑.๑. 2547

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ

ปีการศึกษา 2546

ชื่อเรื่อง	ความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการด้านการส่งเสริมการเกษตร ของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ต. ท่าสว่าง อ. เมือง จ. สุรินทร์ ปี 2547 Farmers' Needs on Agricultural Extension Services : Case Study at Taswang Sub District, Muang District, Surin Province, BE 2547
ชื่อ-สกุล	นายสุวิทย์ อินฉายา
สาขาวิชา	เทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์ ภาควิชา วิศวกรรมเกษตร
คณะ	วิศวกรรมอุตสาหการ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รศ.ดร.พรณิภา ศิวะพิรุฬห์เทพ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกร ต. ท่าสว่าง อ. เมือง จ. สุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาปัญหาในการทำการเกษตรของเกษตรกร 3) เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม 4) เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากประชากรทั้งหมด 2,832 ครัวเรือน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจำนวนตัวอย่าง 100 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มี 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของเกษตรกร ตอนที่ 2 ถามเรื่องปัญหาในการทำการเกษตรของเกษตรกร ตอนที่ 3 ถามเรื่องความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตอนที่ 4 ถามเรื่องความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตอนที่ 5 ถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นเพิ่มเติมของเกษตรกรที่มีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 65 เป็นเพศหญิง และเป็นเพศชาย ร้อยละ 35 เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 92 มีสถานภาพสมรสแล้ว เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 73 มีอายุ 40 ปีขึ้นไป เกษตรกรร้อยละ 80 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรร้อยละ 70 มีสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน อาชีพหลักของเกษตรกรคือ การทำเกษตรกรรม และอาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป รายได้ต่อปีของ

เกษตรกรต่ำกว่า 30,000 บาท ปัญหาของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมคือ เรื่อง ภัยธรรมชาติ ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ปัญหาเรื่องแหล่งเงินทุน การให้บริการในเรื่องของการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของภาครัฐ และความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 94 มีความต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอีกร้อยละ 6 ไม่ต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพเกษตรที่เกษตรกรมีความต้องการทำคือการเลี้ยงสัตว์ และสัตว์ที่ต้องการเลี้ยงมากที่สุดคือ โคเนื้อ เกษตรกรร้อยละ 26 ต้องการประกอบอาชีพเกษตรแบบผสมผสาน และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 6 เท่านั้นที่มีความต้องการประกอบอาชีพด้านการปลูกพืช เกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจัดฝึกอบรมด้านการเกษตร เดือนละ 1 ครั้ง ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมาพบเกษตรกร เดือนละ 1 ครั้ง จัดฝึกอบรมเป็นกลุ่ม และให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมนำข่าวสารทางการเกษตรมาบอกที่บ้านเลยเมื่อมีการมาจัดฝึกอบรม ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมพาไปศึกษาดูงานฟาร์มที่ทำประสบผลสำเร็จแล้วเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ที่เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุดคือ เป็นคนที่มีความรอบรู้และชำนาญวิชา การเกษตร เข้าหาเกษตรกรบ่อยครั้ง ติดต่อกับเกษตรกรให้ความรู้และคำแนะนำเป็นประจำ มีอารมณ์ดีอยู่เสมอ พุดเก่งทำงานเก่ง เกษตรกรมีข้อเสนอแนะดังนี้คือ

- 1) เกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ามาส่งเสริมการเกษตร โดยอยู่กับเกษตรกรให้ความรู้และแนะนำเกษตรกร เป็นที่ปรึกษาให้เกษตรกร
- 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่ค่อยได้เข้าไปในหมู่บ้าน
- 3) เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ใ้ได้ออกพื้นที่เข้ามาพบปะเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้านในทุกๆ เดือนหรือถ้าเป็นไปได้ให้มาเยี่ยมทุกสัปดาห์
- 4) เกษตรกรขาดการให้คำแนะนำส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ฯ
- 5) เกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ามาช่วยแก้ปัญหาในการทำการ เกษตร
- 6) ต้องการชลประทานเข้ามาในหมู่บ้านเพื่อทำการเกษตร
- 7) เกษตรกรมีความต้องการให้หน่วยงานส่งเสริมการเกษตรสนับสนุน โค กระบือให้เกษตรกรเลี้ยง แร่ธาตุ ยาต่างๆ และเมล็ดพันธุ์พืช เช่น ข้าวโพด ถั่วเขียว

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะการช่วยเหลือของบุคคลต่างๆหลายท่าน บุคคลแรกที่ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึง คือ รศ.ดร.พรรณิกา ศิวะพิรุฬห์เทพ อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษของข้าพเจ้า ท่านได้สละเวลาจากการทำงานที่มีอยู่มากมายของท่านมาดูแลการทำปัญหาพิเศษ ตั้งแต่ต้นจนจบ ข้าพเจ้าได้เรียนรู้หลายอย่างจากการทำปัญหาพิเศษ ได้เรียนรู้กระบวนการวิธีการทำงานที่เป็นขั้นตอน มีเหตุมีผล ได้รับคำชี้แนะจากอาจารย์หลายๆ อย่างเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ ครู-อาจารย์ ทั้งในอดีตและปัจจุบันทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้ข้าพเจ้าได้มีความรู้ ความคิด เป็นผลให้การวิจัยนี้ประสบผลสำเร็จ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตรที่ช่วยเอื้ออำนวยความสะดวกในการ ศึกษาเอกสารต่างๆ

ขอขอบคุณ นายปัญญา ปะกิ้ง ซึ่งเป็นเพื่อนที่เอื้อเพื่อให้ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำเอกสารปัญหาพิเศษเล่มนี้ด้วยดีเสมอมา ขอขอบใจเพื่อนๆทุกคนที่ให้กำลังใจ และช่วยเหลือกันตลอดมา และบุคคลอื่นๆ ที่ข้าพเจ้ามิได้กล่าวถึงในที่นี้ ขอขอบคุณด้วยความจริงใจ

ขอขอบคุณเกษตรกร ต. ท่าสว่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือด้วยดีในการทำแบบสอบถามในครั้ง นี้ และขอให้เกษตรกรทุกท่านประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ตนชอบ และที่ขาดไม่ได้ในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้คือ ขอขอบพระคุณ พ่อ-แม่ ที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ และเป็นกำลังใจให้ลูกในการทำงานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

สุวิทย์ อินฉายา

มีนาคม 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อปัญหาพิเศษ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	1
1.3 ขอบเขตของปัญหา.....	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
บทที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	3
2.1 ทฤษฎีความต้องการ.....	3
2.2 เกษตรกร.....	4
2.3 การส่งเสริมการเกษตร.....	4
2.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร.....	5
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	14
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	14
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	14
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	15
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	15
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	16
บทที่ 4 ผลการวิจัยและการวิจารณ์.....	17
4.1 ผลการวิจัย.....	17
4.2 วิจารณ์ผลการศึกษา.....	24

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	26
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	26
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	28
บรรณานุกรม.....	29
ภาคผนวก.....	30

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร..... 17
2	จำนวน (ร้อยละ) ของเกษตรกรที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำอาชีพเกษตร ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหา และระดับปัญหา..... 20
3	จำนวน (ร้อยละ) ของเกษตรกรที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการประกอบอาชีพเกษตรกร..... 21
4	จำนวน (ร้อยละ) ของเกษตรกรที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร..... 22

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีสภาพพื้นที่เหมาะสมกับการทำการเกษตร ประชากรในประเทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำไร่ ทำนา จะเห็นได้ว่าแม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศเกษตรกรรม ทำการเกษตรมาเป็นเวลานานแล้วก็ตามเกษตรกรของประเทศก็ยังประสบปัญหาในการทำการเกษตรอยู่มาก รัฐบาลได้พยายามช่วยเหลือเกษตรกรอย่างเต็มที่แต่ก็ประสบปัญหา ต่างๆ มากมาย เช่นปัญหาที่เกิดจากตัวของเกษตรกรเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความยากจน ไม่มีที่สิ้นสุดของเกษตรกร ปัญหาในการทำการเกษตรที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตร ปัญหาในการผลิต ปัญหาโรคระบาดแมลงศัตรูพืชรบกวน ราคาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกษตรกรไทยยังไม่สามารถที่จะแก้ได้ ดังนั้นเกษตรกรจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ จากเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรอย่างจริงจัง ในการที่จะถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาแนะนำส่งเสริม ให้กับเกษตรกรเพื่อช่วยในการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังเป็นการสนองตอบต่อนโยบายของรัฐที่จะทำให้ประเทศไทยเป็น “ครัวของโลก”

ผู้วิจัยเห็นว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญต่อการให้บริการส่งเสริมการเกษตรเป็นอย่างมาก เพื่อช่วยให้เกษตรกรของประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าปัจจุบันควรจะได้มีการหาข้อมูล ความต้องการของเกษตรกรในเรื่องการประกอบอาชีพเกษตร และความต้องการในการรับบริการของรัฐในเรื่องการส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และนักส่งเสริมการเกษตรจะได้นำมาเป็นแนวทางในการช่วยเหลือเกษตรกรให้ตรงกับความต้องการได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกร ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการทำการเกษตร
3. เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
4. เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของภาครัฐ ในด้านการส่งเสริมการเกษตร

1.3 ขอบเขตของปัญหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยศึกษาจากเกษตรกร ต.ท่าสว่าง

อ. เมือง จ. สุรินทร์ จำนวน 20 หมู่บ้าน ตามทุกหมู่บ้านหมู่บ้านละ 5 ครัวเรือนรวมเป็นตัวอย่าง 100 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจคือ แบบสอบถาม

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสภาพทั่วไปของเกษตรกร
2. ทราบปัญหาของเกษตรกรในการทำการเกษตร
3. ทราบความต้องการของเกษตรกรในการทำการเกษตร
4. ทราบความต้องการของเกษตรกรในการรับบริการด้านส่งเสริมการเกษตร
5. นำผลจากการวิจัยเสนอต่อกรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อเป็นแนวทางในการช่วยเหลือเกษตรกรต่อไป

บทที่ 2

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ต. ท่าสว่าง อ. เมือง จ. สุรินทร์ ปี 2547 ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องออกเป็น 5 ส่วนคือ

1. ทฤษฎีความต้องการ
2. เกษตรกร
3. การส่งเสริมการเกษตร
4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีความต้องการ

มนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะยากดีมีจน มีอาชีพเกษตรกร พ่อค้า ล้วนมีความต้องการขั้นพื้นฐานทั่วไปเหมือนกันทั้งสิ้น ดังนั้นในการส่งเสริมการเกษตรควรเน้นให้การส่งเสริมช่วยให้ความต้องการพื้นฐานทั่วไปนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของเกษตรกรเสียก่อน Maslow (1954) ได้กำหนดให้ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์มีอยู่ 5 ประการและกล่าวว่า ความต้องการจะเกิดขึ้นตามลำดับขั้นก่อนหลัง (ชัชรี นฤทุม, 2545:11) ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierachy of needs Theory) ซึ่งเสนอโดย อับราฮัม เอช มาส โลว์ (Abraham H. Maslow) แนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีก็คือ “มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการไม่สิ้นสุด ความต้องการจะทำให้เกิดแรงขับ (Drive) เพื่อตอบสนองความต้องการนั้น สิ่งใดได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ต้องการอีก แต่จะต้องการในลำดับขั้นที่สูงขึ้นไป” มาสโลว์จัดแบ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์จากความต้องการลำดับพื้นฐานจนถึงลำดับสูงสุด ทฤษฎีลำดับขั้นตอนความต้องการประกอบด้วย ลำดับต่อไปนี้

1.1 ความต้องการด้านกายภาพ (physical need) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (basic needs) สำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์เรา ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

1.2 ความต้องการความปลอดภัย (safety need) มนุษย์เราต้องการความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ไม่อยู่ในสภาวะที่หวาดกลัว

1.3 ความต้องการด้านสังคม (social need) ต้องการเพื่อนฝูง การมีส่วนช่วยในสังคม

1.4 ความต้องการความนิยมนับถือ (esteem need) ต้องการยอมรับการยกย่อง สรรเสริญจากสังคมได้รับเกียรติจากสังคม

1.5 ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต (self-actualization need) ต้องการจะเป็นต้องการได้ ต้องการทำในสิ่งที่ตนคาดหวัง ให้สำเร็จ ซึ่งเป็นความต้องการลำดับสูงสุดของชีวิต ซึ่งแต่ละคนจะแตกต่างกันไป เช่น บางคนอาจต้องการเพียงมีบ้านเป็นของตนเองก็พอแล้ว แต่บางคนมีความต้องการเป็นนายกรัฐมนตรี หรือสูงกว่านี้ เป็นต้น กล่าวกันว่ามนุษย์เรามีผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตประมาณร้อยละ 10 เท่านั้นเอง (สิน พันธุ์พินิจ, 2544 : 407 - 408)

2. เกษตรกร

เกษตรกรคือ ผู้ทำเกษตรกรรม ซึ่งเกษตรกรรม คือ การใช้ที่ดินเพาะปลูกพืชต่างๆ รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ การประมง และการป่าไม้

เกษตรกรแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะของตนเอง เช่น เป็นผู้ชายหรือผู้หญิง เป็นสมาชิกกลุ่มหรือไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ทำหน้าที่กรรมการกลุ่ม มีความรู้แค่ชั้น 1.4 หรือเรียนจบชั้นมัธยมศึกษา มีที่ดินเป็นของตนเองหรือไม่ อายุมากหรืออายุน้อย มีถิ่นที่อยู่ไกลเมือง ไกลเมือง หรือชายแดน เป็นต้น ซึ่งความแตกต่างของลักษณะเฉพาะเหล่านี้จะทำให้จิตใจ ทักษะคติ ค่านิยม ของเกษตรกรแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นในการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะเข้าถึงเกษตรกรแต่ละคนแต่ละกลุ่มได้ จะต้องทราบรายละเอียดเหล่านี้ก่อน แล้วจึงกำหนดวิธีส่งเสริมที่เหมาะสมกับแต่ละคนได้ เช่น ในการส่งเสริมการปลูกไม้ผลจะเหมาะสมสำหรับเกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง การส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจะเหมาะสมกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เนื่องจากเป็นค่านิยมดั้งเดิมที่ผู้หญิงชอบทำงานที่ใช้ความละเอียดอ่อนเกษตรกรที่มีอายุน้อยมักต้องการเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้เพียงพอกับครอบครัวใหม่ที่กำลังจะเจริญเติบโต เกษตรกรที่เรียนจบมัธยมศึกษาจะมีความสะดวกในการอ่านเอกสารเผยแพร่มากกว่าเกษตรกรที่จบชั้นประถม เกษตรกรที่อยู่ใกล้เมืองจะได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ง่ายกว่า เกษตรกรที่อยู่ชายแดนจะมีความกล้าหาญ (กล้าเสี่ยงกล้าได้กล้าเสีย) มากกว่า เป็นต้น (ชัชวีร์ นฤทุม, 2545 : 12)

3. การส่งเสริมการเกษตร

สิน พันธุ์พินิจ (2544 : 44-45) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นบริการให้การศึกษานอกระบบแก่เกษตรกร ที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สามารถประกอบอาชีพด้วยความมั่นคง และมีคุณภาพที่ดี (พานิช ทินนิมิตร, 2527 : 199) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร เป็นการ

เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับแหล่งวิชาการเพื่อที่จะกระจายความรู้ใหม่ๆ และหลักการที่ดีไปสู่เกษตรกรและทำให้เกษตรกรเหล่านี้ได้นำวิทยาการแผนใหม่ไปใช้ในฟาร์มของตน (บุญธรรม จิตต์อนันต์, 2540 : 28) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรหมายถึง การนำความรู้วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ทางเกษตรไป แนะนำเผยแพร่ ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร และติดตามให้คำแนะนำ ช่วยเหลือจนบังเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็นำเอาปัญหาต่างๆ ทางเกษตรมาวิเคราะห์ หาหนทางแก้ไข (ชัชรี นฤทุม, 2545 : 6) ให้ความหมายว่า การส่งเสริมการเกษตรคือ ขบวนการกระตุ้นให้เกษตรกรเป้าหมายมองเห็นปัญหาที่แท้จริง ของตนเองและร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ โดยการปฏิบัติและช่วยตนเอง ทำให้เกษตรกรเป้าหมายเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรมและทักษะ เพื่อบรรลุถึงความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรและชุมชน

ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรที่แตกต่าง และคล้ายกันบ้างตามวัตถุประสงค์ของการส่งเสริม ผู้วิจัยเองจึงให้คำนิยามว่า “การส่งเสริมการเกษตร เป็นการให้บริการแก่เกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรในชนบท ที่มีอาชีพทางการเกษตร จึงต้องมีการจัดให้มีการปรับปรุงด้านความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น พัฒนา ผลิตภัณฑ์ และให้ความรู้แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้

4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

บุคลากรที่ทำหน้าที่นำผลงานวิจัยหรือสารสนเทศต่างๆ ไปถ่ายทอด เผยแพร่ หรือส่งให้แก่เกษตรกร มีชื่อเรียกกันอยู่หลายคำ คือ “เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นักส่งเสริมการเกษตร และเกษตรตำบล” ส่วนในภาษาอังกฤษ ก็มีชื่อเรียกหลายคำคือ “Extension Worker, Extensionist, Extension Officer, Extension Agent, Change Agent และ Contact Man” โดยทั่วไปแล้วเรารู้ว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นครูของเกษตรกร หรือครูนอกกระบวนโรงเรียนนั่นเอง เพราะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ให้การศึกษา ถ่ายทอดสารสนเทศหรือความรู้ เทคโนโลยี เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมของเกษตรกรให้เป็นไปตามความประสงค์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจึงทำงานและอยู่ใกล้ชิดกับเกษตรกร เป็นผู้ที่เกษตรกรให้ความเชื่อถือ ศรัทธา และเคารพ เป็นบุคคลนอกประ สงค์ ให้คำปรึกษาแนะนำเกษตรกร ทำงานอยู่กับเกษตรกร และ ไม่เกิดสูญญากาศในชนบท (สิน พันธุ์พินิจ, 2544 : 83)

4.1 คุณลักษณะและคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ดีและเป็น ที่พึงประสงค์ ควรมีคุณลักษณะดังนี้

4.1.1 พื้นฐานทางการศึกษา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีความรู้และความเข้าใจด้านการผลิตพืชและสัตว์ การพัฒนาการเกษตร เกษตรกร และการเรียนรู้ของเกษตรกร เข้าใจว่าการทำการเกษตรเป็นธุรกิจ และเข้าใจสังคมชนบท ยุคดิจิทัล สารีกะภูติ กล่าวว่า “ นักส่งเสริมการเกษตรที่สังคมต้องการ ต้องมีความรู้เรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ” (มูลนิธิกลุ่มเกษตรกรแห่งประเทศไทย, 2540 : 10 - 11) สีน พันธุ์พินิจกล่าวว่า “ นักส่งเสริมควรมีความรู้ด้านเนื้อหาวิชา ที่จะนำไปส่งเสริมบุคคลเป้าหมาย ความรู้ด้านการส่งเสริม เช่น หลักการวิธีการส่งเสริม การสื่อสาร และสังคมวิทยา ความรู้ด้านการบริการงานส่งเสริม การวางแผนและการประเมินผล โครงการ และการส่งเสริม” อ้างโดย สีน พันธุ์พินิจ (2544 : 84)

4.1.2 คุณลักษณะประจำตัว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเป็นผู้ที่มีร่างกาย สมบูรณ์ แข็งแรง และมีคุณสมบัติอื่นๆ อีกดังนี้

1. มีความสามารถในการสื่อสารกับเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองให้สามารถสื่อสารกับเกษตรกร ได้ดีทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะเป็นคนใด ภาคอีสานหรือภาคกลาง ที่ไปทำงานในภาคอื่น ซึ่งมีภาษาท้องถิ่นแตกต่างกัน

2. ความสามารถในการทำงานกับเกษตรกร ในบางสถานการณ์คุณสมบัติส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจมีความจำเป็นมากกว่าความรู้วิชาการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงต้องมีความอดทน เข้าใจและมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้เกษตรกรอย่างดีและลึกซึ้งรู้จักจิตวิทยาของเกษตรกร จึงจะมีทักษะและสามารถเข้ากับเกษตรกรและทำงานร่วมกัน ได้อย่างดี

3. ความกระตือรือร้นขึ้นในการทำงาน งานส่งเสริมการเกษตรเป็นงานที่ต้องทุ่มเทกำลังกายกำลังใจ มีความกระตือรือร้นอย่างมาก มีความมุ่งมั่นอย่างสูง จึงจะทำให้งานประสบผลสำเร็จ ถ้าหากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นคนเฉื่อยชา ขาดความรับผิดชอบ ไม่ทำงานในเชิงรุก และทำงานรอเวลา จะทำให้เกิดผลเสียกับเกษตรกรและราชการ

4. สามัญสำนึกและความคิดริเริ่ม แม้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะมีการศึกษาสูง ปัญญาดีและผ่านการเรียนมามาก แต่ไม่มีสามัญสำนึกอันเกิดจากประสบการณ์ของชีวิต และความคิดริเริ่มแล้ว ก็อาจไม่สามารถแก้ปัญหา พัฒนาและสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ได้

4.1.3 คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย ความชำนาญการ ความถนัดในวิชาชีพ ความเข้าใจปัญหาของเกษตรกร อย่างลึกซึ้ง ขนาคมองตาก็รู้ สร้างความกลมไสศรัทธา ความไว้วางใจจนสามารถ เข้าไปอยู่กลางใจของเกษตรกรได้ มีความน่าเชื่อถือ มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ รู้จักถ่อมตน และมีอุดมการณ์ในการทำงาน นอกจากนี้จะต้องมี ทักษะที่ดีที่ดงาม มีคุณธรรม และจริยธรรม มีความคิดอย่างเป็นระบบ เป็นนักประสานงานที่ดี การทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับ

เกษตรกร และการเป็นนักประชาสัมพันธ์ที่ดี (สิน พันธุ์พินิจ, 2544 : 85)

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2529 : 116 - 119) ได้กล่าวไว้ว่า คุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีดังนี้

1. มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร
2. มีความคิดริเริ่มและเชื่อมั่นในตนเอง
3. มีความกระตือรือร้นในการทำงานและกระทำด้วยความจริงใจ
4. มีความรับผิดชอบและกระทำตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธา
5. รู้จักถ่อมตนและมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น
6. มีความอดทนและความพยายาม
7. มีความเข้าใจและเห็นใจให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น
8. ไม่ถือสันโดษและเต็มใจให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น
9. คิดถึงผู้อื่นมากกว่าคิดถึงตัวเอง
10. ปรับปรุงตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์โดยสม่ำเสมอ

พานิช ทินนิมิตร (2527 : 199 - 200) กล่าวถึงคุณลักษณะของนักส่งเสริมว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. ต้องมีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาขาวิชาของตนเป็นอย่างดี
2. รู้หลักการถ่ายทอดความรู้ คือการฝึกอบรม การเรียนการสอน และการแนะนำต่างๆ ได้ดี ดังนั้นจึงต้องรู้เรื่องหลักการติดต่อสื่อสาร การใช้โสตทัศนูปกรณ์ หลักจิตวิทยาและสังคมชนบทด้วย

3. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต และชอบงานที่ให้บริการแก่ประชาชน
4. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ชอบคิดเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งต่างๆ
5. เป็นผู้นำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นสอนให้เกษตรกรทำปุ๋ยหมักจากเศษพืชต่างๆ ทำแก๊สจากมูลสัตว์ เป็นต้น

6. เป็นผู้กระตุ้นให้เกษตรกรรู้จักปัญหา โดยตัวของเขาเองเช่นการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นผู้สื่อสารระหว่างเกษตรกรในชุมชนกับโลกภายนอก

7. ต้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสุข ร่วมทุกข์กับเกษตรกรด้วยความสุจริตใจ อดทนและหนักแน่น

สุขสันต์ มุกดาสนิท (2539 : 71 -81) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรประกอบด้วย

1. ความพร้อมทางด้านจิตใจในการทำงาน

1. ความพร้อมทางด้านจิตใจในการทำงาน
 - 1.1 มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
 - 1.2 มีอุดมการณ์ในการทำงาน
 - 1.3 มีทัศนคติที่ดีต่องาน
 - 1.4 มีคุณธรรมและจริยธรรม
2. ความรู้ความสามารถ
 - 2.1 มีความรู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพอย่างถูกต้องชัดเจน
 - 2.2 มีการพัฒนาตนเองและใฝ่รู้
 - 2.3 รับผิดชอบต่องานและหน้าที่
 - 2.4 มีมนุษยสัมพันธ์
 - 2.5 มีความคิดอย่างเป็นระบบ
 - 2.6 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
 - 2.7 รู้จักวิเคราะห์และสังเคราะห์
 - 2.8 เรียนรู้จากชาวบ้าน
3. ทักษะในการปฏิบัติงาน

เป็นคุณลักษณะที่ระบุดึงความสามารถ ในการนำศักยภาพของตนเอง ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรและสังคมภายนอก ประกอบด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

 - 3.1 นักประสานงาน
 - 3.2 นักบริหาร
 - 3.3 การถ่ายทอดความรู้และให้คำปรึกษา
 - 3.4 การประชาสัมพันธ์
 - 3.5 การทำงานอย่างมีส่วนร่วมร่วมกับเกษตรกร

4.2 บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้กล่าวถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ไว้ดังนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร (2532 : 16 – 18) ได้สรุปไว้ตาม โครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตร บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมีดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลต้องเข้ารับการฝึกอบรมทุกๆ 2 สัปดาห์ ต่อ 1 วัน ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ซึ่งเน้นหนักทางภาคปฏิบัติและจะต้องออกไปเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำเกษตรกร เป็นรายบุคคล นอกเหนือจากตัวแทนเกษตรกรด้วยตนเอง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล 1 คน รับผิดชอบเกษตรกรผู้นำประมาณ 100 คน เผยแพร่วิชาการแผนใหม่ให้แก่เกษตรกร โดยผ่านทางเกษตรกรผู้นำหลัก

3. ต้องออกไปปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอบรม อบรมส่งเสริมการเกษตรเคลื่อนที่ เมื่อหน่วยงานดังกล่าวออกไปปฏิบัติงาน ส่งเสริมการเกษตรในท้องถิ่นที่ตนรับผิดชอบอยู่
4. ช่วย ชักจูงให้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านและกลุ่มยุวเกษตรกรขึ้นในตำบลนั้น
5. ออกสำรวจรวบรวมสถิติตัวเลขทางการเกษตรต่างๆ อาทิเช่น จำนวนพื้นที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว การระบาดของศัตรูพืช และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกร
6. ช่วยเหลือ แนะนำ และบริการเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืชให้แก่เกษตรกร
7. ปฏิบัติงานต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากกรมส่งเสริมการเกษตร

สิน พันธุ์พินิจ (2544 : 85 -88) กล่าวถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรดังนี้

1. การให้คำปรึกษาด้านการเกษตร ตามบทบาทนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะทำหน้าที่เป็น ครูเกษตร ซึ่งจะทำหน้าที่สอน ให้การปรึกษาแนะนำในสิ่งที่เกษตรกรยังไม่มีความรู้ ความสามารถ และไม่มีทักษะ จัดทำไร่นาสวนสาธิต การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องรู้จักและคุ้นเคยกับระบบการเกษตรเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจเกษตรกรมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยส่งเสริม ปรับปรุงพัฒนาครอบครัว เกษตรกรให้ดีขึ้นอย่างแท้จริง และจะต้องให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรดังต่อไปนี้

- 1.1 การปรับปรุงเทคโนโลยีการเกษตร ประกอบด้วยการใช้เทคโนโลยีการผลิตพืชใหม่ๆ เช่น การใช้ปุ๋ย การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การป้องกันกำจัดโรคแมลง การปลูก การดูแลรักษา การเขตกรรม การเลือกใช้เครื่องมือการเกษตร การเก็บเกี่ยวการแปรรูปผลผลิต และการเก็บรักษานอกจากนี้ ก็จะต้องให้คำปรึกษาด้านการผลิตปศุสัตว์ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นต้น

- 1.2 การปรับปรุงปัจจัยสนับสนุน เป็นการให้คำปรึกษาด้านการจัดการฟาร์ม การจัดงบประมาณ การจดบันทึก การทำบัญชีฟาร์ม ชมรมออมทรัพย์ แม่บ้านเกษตรกร สินเชื่อ การเกษตร การตลาด สหกรณ์การเกษตร ตลอดจนการจัดตั้งกลุ่ม และการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของงานส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

2. การเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง เกษตรกรเป็นกลุ่มที่ยอมรับเทคโนโลยีเข้ามา ทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี พึ่งตนเองไม่ได้ และมีมาตรฐานการครองชีพต่ำ จะเปลี่ยนแปลงช้า อาจไม่สามารถยอมรับเทคโนโลยี วิธีการหรือเทคนิคด้านการผลิตใหม่ๆ ตามที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้คำปรึกษา เผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้ไป “จนกว่าเกษตรกรจะมีความพร้อมและ

ประสงค์จะเปลี่ยนแปลง” ฉะนั้น ตามบทบาทการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติดังนี้

2.1 การเป็นผู้กระตุ้นเกษตรกร ให้เกษตรกรเห็นความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงการเกษตรให้ดีขึ้น ต้องพัฒนาความเป็นอยู่ การจัดการบ้านเรือน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

2.2 การช่วยเกษตรกรจำแนกและวิเคราะห์ ปัญหาด้วยตนเอง เกษตรกรบางคนอาจไม่ทราบว่าตนเองมีปัญหาการประกอบอาชีพ ความเป็นอยู่ และการดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างไร เพราะอะไรจึงทำการเกษตร ได้ผลผลิตต่ำ ประสบปัญหาด้านการตลาด ราคา และขาดทุน เป็นต้น เคยเป็นอยู่ เคยประกอบอาชีพ สืบทอดจากบรรพบุรุษมาอย่างไร ก็ปฏิบัติต่อกันมาอย่างนั้น

2.3 การสร้างความไว้วางใจแก่เกษตรกร ให้เกษตรกรเลื่อมใสศรัทธา เคารพนับถือ และมีความไว้วางใจ แบบ มองตาก็รู้ปัญหา

2.4 การรวมตัวเกษตรกร เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ตามคำพังเพยว่า สองหัวดีกว่าหัวเดียว ให้กลุ่มเกษตรกรสามารถช่วยตนเองได้ และสามารถใช้จ่ายงานกลุ่มเป็นประโยชน์ในการพัฒนา ฟังพาดตนเอง ได้มากที่สุด

3. การปฏิบัติงานพิเศษ เป็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานภายนอกหน่วย กล่าวคือ การร่วมโครงการเฉพาะกิจต่างๆ โครงการตามพระราชดำริ ตลอดจนการทำงานที่หน่วยงานอื่น ฝากและขอความร่วมมือ รวมทั้งเจ้าหน้าที่อื่นๆ นอกเหนือจาก 2 บทบาทดังกล่าวข้างต้นแล้ว

พานิช ทินนิมิตร (2527 : 199) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของนักส่งเสริมการเกษตรไว้ว่า นักส่งเสริมการเกษตรเป็นนักพัฒนาคนหนึ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรมีความรู้ใหม่ๆ เพื่อช่วยในการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร ดังนั้นนักส่งเสริมการเกษตรต้องมีความรู้ใหม่ๆ เพื่อไปช่วยในการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร ดังนั้นนักส่งเสริมการเกษตรจึงมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หมายความว่า จะต้องมีความรู้และมีหูตากว้างไกล

2. เป็นผู้ประสานงานทางวิชาการและการปฏิบัติงาน กล่าวคือนักส่งเสริมจะต้องประสานเชื่อมโยงระหว่างสถาบัน (นักวิชาการ) กับเกษตรกรผู้ปฏิบัติ

3. เป็นผู้แก้ปัญหาของชุมชน กล่าวคือ นักส่งเสริมซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับเกษตรกรย่อมรู้ปัญหาของชุมชน นักส่งเสริมจะต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาต่างๆ ด้วย

4. เป็นผู้เชื่อมโยงบุคคล และองค์กรต่างๆ เข้าด้วยกัน กล่าวคือในการทำงานในท้องถิ่น นักส่งเสริมย่อมพบกับบุคคลหลายฝ่าย นอกจากเชื่อมโยงระหว่างนักวิชาการกับเกษตรกรแล้ว นักส่งเสริมยังต้องประสานงานกับบุคคล และหน่วยงานอื่นๆ ด้วย

ปัญญา ทรัพย์สิน (2529 : 198) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประกอบไปด้วยบทบาทดังนี้

1. การเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้เทคโนโลยีต่างๆ ไปปรับปรุงพัฒนาอาชีพการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น สามารถเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น และลดต้นทุนการผลิต สามารถประกอบอาชีพการเกษตรให้มีรายได้มากขึ้น
2. การเป็นผู้ชี้แนะการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะให้เกษตรกรนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น
3. การเป็นผู้ชี้แนะ และลดความเสี่ยงในการประกอบการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องชี้แนะ มีบทบาทเป็นผู้ให้เกษตรกรลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพทางการเกษตรหรือให้มีการเสี่ยงน้อยที่สุด กล่าวคือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องให้การสนับสนุน ทั้งทางด้านการผลิต การตลาด เพื่อให้เกษตรกรเลือกชนิดและประเภทการผลิต ซึ่งเมื่อผลิตออกมาแล้วสามารถหาตลาดจำหน่ายผลิตผลนั้นๆ ได้
4. การเป็นผู้กระตุ้นให้เกษตรกรรู้จักปัญหาด้วยตนเอง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นให้เกษตรกรรู้จักปัญหาด้วยตนเอง และเกิดความต้องการที่แท้จริง ที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ มีเกษตรกรจำนวนมากที่ไม่ทราบว่าตนเองมีปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตรอยู่ก็เพราะสืบเนื่องมาจาก การปฏิบัติด้วยความเคยชินติดต่อกันเป็นเวลานาน
5. การเป็นผู้ช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะเป็นฝ่ายสนับสนุนความรู้ และเทคโนโลยี ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ดุลยพินิจแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง อาจจะสามารถได้ว่าบทบาทนี้ เป็นพฤติกรรมต่อเนื่องจากการกระตุ้นเกษตรกรให้รู้จักปัญหาของตนเองนั่นเอง
6. การเป็นผู้ประสานงาน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทเป็นผู้ประสานงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานหรือ โครงการส่งเสริมการเกษตรให้ดำเนินต่อไปอย่างราบรื่น ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้
7. การเป็นผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทเป็นผู้ให้บริการแก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ ตามขอบเขตและหน้าที่ เช่นในกรณีที่เกษตรกรมาติดต่อที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องพึงปฏิบัติ ในการต้อนรับด้วยอัธยาศัยที่ดีงาม อำนวยความสะดวกรวดเร็วในกรณีที่ปฏิบัติตามความประสงค์ของเกษตรกร

4.3 บทบาทหน้าที่ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อถ่ายทอดความรู้และบริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรให้กับเกษตรกรภายในพื้นที่ตำบลนั้นๆ และได้แต่งตั้งเกษตรตำบลเป็นผู้อำนวยการศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ไว้ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2545)

1. พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้มีความพร้อมรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในการสร้างรายได้และการฟื้นฟูอาชีพ

2. เสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรในชุมชน ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจ ในหลักการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ กำหนดทิศทางการพัฒนา และวางแผนได้ ด้วยตนเอง

3. เป็นศูนย์กลางในการให้บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรแก่ชุมชน และเกษตรกรในตำบล เป็นการพัฒนากองทุนเกษตร แบบยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พลากร โคตรจันทร์ (2529 : 69 - 70) ได้ศึกษาความต้องการเข้ารับการศึกษาภาคเรียนที่ 1 ของเกษตรกรกรรม หลักสูตรระยะสั้นของประชาชนในเขตรัศมี 5 กิโลเมตร จากวิทยาลัยเกษตรกรรมร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรต้องการฝึกอบรมมากในเรื่องของการทำนาแผนใหม่ การเกษตรผสมผสาน การเลี้ยงสัตว์ปีก การเลี้ยงปลา

มณฑาทิพย์ เปี่ยมมนัส (2528 : บทคัดย่อ) ได้สำรวจสภาพเกษตรกรเพื่อทำการส่งเสริมในท้องที่ เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรประกอบอาชีพทางการเกษตร 5 ประเภทคือ ทำนา ทำสวน ทำไร่ ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์

ไพโรจิตร โสภานบุตร (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพด้านเกษตรกรรมเพิ่มเติมของเกษตรกร ในหมู่บ้านหนองโสนและหนองฮาง ตำบลเชียงพิณ อ. เมือง จังหวัดอุดรธานีพบว่า เกษตรกรมีความต้องการที่จะฝึกอบรมในด้านต่างๆ ตามลำดับความต้องการของเกษตรกร และด้านที่เกษตรกรมีความต้องการในระดับมากที่สุดคือ ด้านประมง รองลงมาเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมในระดับมาก ตามลำดับดังนี้คือ ด้านอื่นๆ ด้านสัตวศาสตร์ และด้านพืชศาสตร์ เกษตรกรมีความต้องการให้จัดฝึกอบรมปีละ 1 ครั้ง ในช่วงเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน โดยใช้เวลาในการฝึกอบรม 1-3 วันต่อครั้ง โคนใช้สถานที่จัดฝึกอบรมคือ โรงเรียนประจำหมู่บ้าน และส่วนใหญ่เกษตรกรติดตามข่าวสารด้านเกษตรกรรมจากผู้รับซื้อผลผลิต

ชูเกียรติ พรหมจันทร์(2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรของเกษตรกรในตำบลก้งแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า เกษตรกรต้องการฝึกอบรมวิชาชีพในด้านการปลูกพืชมีความต้องการที่จะฝึกอบรมในเรื่องการเพิ่มผลผลิตในนาข้าวเป็นจำนวนมากที่สุด ด้านปศุสัตว์มีความต้องการที่จะฝึกอบรมในเรื่องการเลี้ยงเป็ดมากที่สุด ด้านเครื่องมือทางการเกษตรมีความต้องการที่จะฝึกอบรมในเรื่องการติดตั้งระบบน้ำเพื่อการเกษตรมากที่สุด ด้านธุรกิจเกษตรมีความต้องการที่จะฝึกอบรมเรื่องการซื้อปัจจัยการผลิต ส่วนด้านอุตสาหกรรมเกษตรมีความต้องการที่จะฝึกอบรมในเรื่องการถนอมผลผลิตทางการเกษตร สำหรับแหล่งความรู้ทางการเกษตรที่เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับจากรายบุคคลคือ การศึกษาด้วยตนเอง และได้รับจากสื่อมวลชนคือ โทรทัศน์ เมื่อเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการทำการเกษตร หรือต้องการทราบข้อมูลทางการเกษตร เกษตรกรจะแก้ปัญหาและหาข้อมูลด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ปี 2547 ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพการเกษตร ใน ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,832 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือจำนวนเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเกษตรในตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 100 ครัวเรือน โดยทำการคัดเลือกตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3.2.2 วิธีการสร้างแบบสอบถาม และลักษณะของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการด้านการส่งเสริมการเกษตร ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม
 2. กำหนดประเด็น และขอบเขตของคำถาม โดยแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
 3. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง
 4. ตรวจสอบแบบสอบถาม ความเหมาะสม และความสอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์
- ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ
- ตอนที่ 1 ถามข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ซึ่ง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของครอบครัว
- ตอนที่ 2 ถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำการเกษตร
- ตอนที่ 3 ถามความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- ตอนที่ 4 ถามความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถาม และรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. จำนวนของแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจทั้งหมด 100 ชุด แล้วทำการตรวจสอบจำนวน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาแต่ละฉบับด้วยตนเอง ได้ 100 ชุด คิดเป็น 100 %
2. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Package for the Social Science-Personal Computer Plus) มีขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการนับจำนวน คิดเป็นค่าร้อยละ และหาค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 2 เรื่องข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำการเกษตร หาค่าจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ปัญหาและอุปสรรคในการทำการเกษตร การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยของปัญหาจะเปรียบเทียบเกณฑ์ดังนี้

- 4 (3.50 – 4.00) หมายถึง ระดับปัญหาในการทำการเกษตรมีมาก
- 3 (2.50 – 3.49) หมายถึง ระดับปัญหาในการทำการเกษตรมีปานกลาง
- 2 (1.50 – 2.49) หมายถึง ระดับปัญหาในการทำการเกษตรมีน้อย
- 1 (1.50 – 1.49) หมายถึง ระดับปัญหาในการทำการเกษตรไม่มี

ตอนที่ 3 ถามความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมใช้วิธีการนับจำนวน และคิดเป็นค่าร้อยละ

ตอนที่ 4 ถามความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใช้วิธีการนับจำนวน และคิดเป็นค่าร้อยละ

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการวิจารณ์

4.1 ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ปี 2547 ซึ่งผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ปัญหาในการทำการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ตอนที่ 4 ความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของเกษตรกร

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก อาชีพรอง และรายได้ของครอบครัว ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

สภาพทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน (คน) N = 100
1. เพศ	
ชาย	35
หญิง	65
2. อายุ	
20 – 29 ปี	6
30 – 39 ปี	21
40 – 49 ปี	37
50 ปีขึ้นไป	36

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน (คน) N = 100
3. สถานภาพ	
โสด	4
สมรส	92
หย่าร้าง	4
4. ระดับการศึกษา	
จบ ป. 4	64
จบ ป. 6	16
จบ ม. 3	5
จบ ม. 6	5
จบ ปริญญาตรี	1
อื่นๆ	9
5. สถานภาพ	
โสด	4
สมรส	92
หย่าร้าง	4
6. สมาชิกในครอบครัว	
1 – 3 คน	16
4 – 6 คน	70
7 คนขึ้นไป	14
7. อาชีพหลัก	
เกษตรกรรวม	92
ธุรกิจส่วนตัว	2
รับจ้างทั่วไป	6
8. อาชีพรอง	
เกษตรกรรวม	1
ธุรกิจส่วนตัว	3
รับจ้างทั่วไป	89
อื่นๆ	7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน (คน) N = 100
9. รายได้	
ต่ำกว่า 10,000 บาท	41
10,000-30,000 บาท	46
30,000-60,000 บาท	10
60,000-90,000 บาท	2
100,000 บาทขึ้นไป	1

จากตารางที่ 1 เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 100 คน พบว่าเกษตรกรเป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 35 เกษตรกรส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 92 มีสถานภาพสมรสแล้ว โสดคิดเป็นร้อยละ 4 และหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 4

เกษตรกรมีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 37 อายุ 50 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 36 อายุระหว่าง 30 - 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 21 และอายุระหว่าง 20 - 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 6

เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษามากที่สุดคือ จบ ป. 4 คิดเป็นร้อยละ 64 จบ ป.6 คิดเป็นร้อยละ 16 จบ ม.3 คิดเป็นร้อยละ 5 จบ ม.6 คิดเป็นร้อยละ 5 จบปริญญาตรีร้อยละ 1 และอื่นๆ (จบระดับชั้น ป.2 และ ไม่ได้เรียน) คิดเป็นร้อยละ 9

ครอบครัวของเกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาชิก 4 - 6 คนต่อครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 70 มีสมาชิกระหว่าง 1 - 3 คนคิดเป็นร้อยละ 16 และมีสมาชิก 7 คนขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 14

เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 92 รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 6 และประกอบธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 2 มีอาชีพรองจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมคือ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 89 รองลงมาเป็นอาชีพอื่นๆ (เช่น ทอผ้าไหม และไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร) คิดเป็นร้อยละ 7 ประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 3 และประกอบอาชีพรองเป็นอาชีพเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 1

เกษตรกรร้อยละ 46 มีรายได้ของครอบครัวต่อปีอยู่ระหว่าง 10,000 - 30,000 บาท มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41 มีรายได้ระหว่าง 30,000 - 60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10 มีรายได้ระหว่าง 60,000 - 90,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2 และมีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 1

ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการทำการเกษตร

ผู้วิจัยได้ให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการปัญหาต่างๆ ในแบบสอบถามโดยแบ่งระดับปัญหาออกเป็น 4 ระดับดังนี้

- 4 (3.50 – 4.00) หมายถึง ระดับปัญหาในการทำการเกษตรมีมาก
- 3 (2.50 – 3.49) หมายถึง ระดับปัญหาในการทำการเกษตรมีปานกลาง
- 2 (1.50 – 2.49) หมายถึง ระดับปัญหาในการทำการเกษตรมีน้อย
- 1 (1.50 – 1.49) หมายถึง ระดับปัญหาในการทำการเกษตรไม่มี

ตารางที่ 2 จำนวน (ร้อยละ) ของเกษตรกรที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำอาชีพเกษตร ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัญหา และระดับปัญหา

รายการปัญหา	ระดับปัญหา				ค่าเฉลี่ย (X)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ปัญหา
	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 ไม่มี			
1. ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร	76	20	3	1	3.71	0.574	มาก
2. ความรู้ความเข้าใจในการทำ การเกษตร	35	59	6	0	3.29	0.574	ปาน กลาง
3. แหล่งเงินทุน	80	10	8	2	3.68	0.709	มาก
4. ตลาดในการจำหน่ายผลผลิต	16	9	55	20	2.21	0.946	น้อย
5. การแปรรูปผลผลิต	11	6	56	27	2.01	0.882	น้อย
6. ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝน แล้ง แมลงศัตรูพืชระบาด ฯลฯ.	79	15	5	1	3.72	0.604	มาก
7. การเสนอข้อมูลข่าวสารทาง การเกษตรของภาครัฐ	42	50	8	0	3.34	0.623	ปาน กลาง
8. การบริการในเรื่องของการ ให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	49	45	6	0	3.43	0.607	ปาน กลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าเกษตรกรมีปัญหาเรื่อง ภัยธรรมชาติ ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ปัญหาเรื่องแหล่งเงินทุน อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย 3.72 , 3.71 และ 3.68 ตามลำดับ เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลางเรื่อง การให้บริการในเรื่องของการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของภาครัฐ ความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตร คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 , 3.34 และ 3.29 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องของ ตลาดในการจำหน่ายผลผลิต การแปรรูปผลผลิต คือมีค่าเฉลี่ย 2.21 และ 2.01 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ตารางที่ 3 จำนวน (ร้อยละ) ของเกษตรกรที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

รายการความต้องการ	จำนวน (คน) N = 100
1. ทำอาชีพเกษตร	
ต้องการ	94
ไม่ต้องการ	6
2. ต้องการอาชีพเกษตรในด้าน	
2.1 ด้านการปลูกพืช	6
2.2 ด้านการเลี้ยงสัตว์	59
2.3 ด้านการเกษตรแบบผสมผสาน	26
2.4 ด้านอื่นๆ	3
3. ด้านการประกอบอาชีพเกษตรที่ต้องการ	
3.1 ด้านการปลูกพืช	
- ปลูกผัก	2
- อื่นๆ (ปลูกหม่อน ยางพารา ข้าว)	4
3.2 ด้านการเลี้ยงสัตว์	
- โคเนื้อ	40
- กระบือ	12
- สุกร	1
- ไก่พื้นเมือง	6
3. ด้านการเกษตรแบบผสมผสาน	26
4. ด้านอื่นๆ (การเลี้ยงไหม การทอผ้าไหม)	3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 3 เกษตรกรร้อยละ 94 มีความต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอีกร้อยละ 6 ไม่ต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

เกษตรกรร้อยละ 59 มีความต้องการในการประกอบอาชีพในด้านการเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่เกษตรกรมีความต้องการเลี้ยงมากที่สุดคือ โคเนื้อ คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคือ กระบือ คิดเป็นร้อยละ 12 ไก่พื้นเมืองคิดเป็นร้อยละ 6 และสุกรคิดเป็นร้อยละ 1 เกษตรกรร้อยละ 26 ต้องการประกอบอาชีพเกษตรแบบผสมผสาน มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 6 เท่านั้นที่มีความต้องการประกอบอาชีพด้านการปลูกพืช

ตอนที่ 4 ความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตารางที่ 4 จำนวน (ร้อยละ) ของเกษตรกรที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

รายการความต้องการ	จำนวน (คน) N = 94
1. ต้องการให้เจ้าหน้าที่จัดฝึกอบรมด้านการเกษตร	
- 1 ครั้ง / สัปดาห์	19
- 1 ครั้ง / เดือน	40
- 2 ครั้ง / ปี	29
- 1 ครั้ง / ปี	6
2. ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมาพบ	
- 1 ครั้ง / สัปดาห์	21
- 1 ครั้ง / เดือน	43
- 2 ครั้ง / ปี	26
- 1 ครั้ง / ปี	4
3. ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ มาส่งเสริมแบบ	
- จัดฝึกอบรมแบบกลุ่ม	70
- จัดสอนแบบรายบุคคล	5
- จัดฝึกอบรมแบบกลุ่มและศึกษาดูงาน	13
- แบบใดก็ได้	6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการความต้องการ	จำนวน (คน) N = 94
4. ท่านต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมพาไป ศึกษาดูงานฟาร์มที่ประสบผลสำเร็จหรือไม่	
- ต้องการมาก	51
- ต้องการปานกลาง	39
- ไม่ต้องการเลย	4
5. ต้องการได้รับข่าวสารข้อมูลทางการเกษตร จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ โดยทางใด	
- ทางโทรศัพท์	2
- ทางจดหมาย	2
- ไปพบเจ้าหน้าที่ฯ สำนักงาน	1
- เจ้าหน้าที่ฯ นำข่าวสารมาบอกที่บ้าน	89
6. คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ เกษตรที่ท่านต้องการ	
6.1 พุดเก่ง ทำเก่ง	83
6.2 เข้าหาเกษตรกรบ่อยครั้ง	87
6.3 ติดต่อกับเกษตรกรให้ความรู้และคำ แนะนำเป็นประจำ	87
6.4 นานๆ มาพบเกษตรกรครั้ง	2
6.5 มีความรอบรู้และชำนาญวิชาการ	98
เกษตร	
6.6 แต่งกายสุภาพและมีมารยาทงาม	46
6.7 อารมณ์ดีอยู่เสมอ	87

จากตารางที่ 4 พบว่าเกษตรกรร้อยละ 40 ต้องการให้เจ้าหน้าที่จัดฝึกอบรมด้านการเกษตร
เดือนละ 1 ครั้ง และเกษตรกรร้อยละ 43 ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมาพบ เดือนละ 1 ครั้ง
เกษตรกรร้อยละ 70 ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมาจัดฝึกอบรมแบบกลุ่ม เกษตรกรส่วนใหญ่
ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมพาไปดูงาน โดยเกษตรกรร้อยละ 51 ต้องการมาก และอีกร้อยละ 39
ต้องการในระดับปานกลาง สำหรับการรับข้อมูลข่าวสารนั้นเกษตรกรร้อยละ 89 ต้องการให้เจ้าหน้าที่

ที่นำข่าวสารมาบอกที่บ้าน คุณลักษณะของนักส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการนั้นพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการคือ มีความรอบรู้และชำนาญวิชาการเกษตร เข้าหาเกษตรกรบ่อยครั้ง ติดต่อกับเกษตรกรให้ความรู้และคำแนะนำเป็นประจำ มีอารมณ์คืออยู่เสมอ และพูดเก่งทำงานเก่ง

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. เกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ามาส่งเสริมการเกษตร โดยอยู่กับเกษตรกรให้ความรู้แนะนำเกษตรกรในเรื่องการทำการเกษตร
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่ค่อยได้เข้าไปในหมู่บ้านและไม่เคยได้แนะนำให้เกษตรกรทำการเกษตรแล้วสามารถเลี้ยงชีพได้
3. เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ฯ ได้ออกพื้นที่เข้ามาพบปะเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่บ้าน ในทุกๆ เดือนหรือถ้าเป็นไปได้ให้มาเยี่ยมทุกสัปดาห์ และให้นัดวันเวลาก่อนที่เจ้าหน้าที่จะมา
4. เกษตรกรขาดการให้คำแนะนำส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ฯ
5. เกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ามาช่วยแก้ปัญหาในการทำการเกษตร
6. อยากให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมาเป็นที่ปรึกษาให้ ในการทำการเกษตร
7. ต้องการชลประทานเข้ามาในหมู่บ้านเพื่อทำการเกษตร
8. เกษตรกรมีความต้องการให้หน่วยงานส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนโค กระบือให้เกษตรกรเลี้ยง แร่ธาตุ ยาต่างๆ และเมล็ดพันธุ์พืช เช่น ข้าวโพด ถั่วเขียว

4.2 วิจารณ์ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรที่กรอกแบบสอบถามเป็น เพศหญิงร้อยละ 65 และเพศชาย ร้อยละ 35 เกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 4 - 6 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าเกษตรกรที่เป็นเพศชายไม่อยู่บ้านส่วนใหญ่จะออกไปทำงานรับจ้างทั่วไป จึงทำให้มีเกษตรกรผู้หญิงมากกว่าเพราะเกษตรกรที่เป็นผู้หญิงจะอยู่บ้านดูแลพ่อแม่และลูก และจะเห็นว่าเกษตรกรที่มีอายุมากแล้วส่วนใหญ่จะถูกปล่อยให้ทำการเกษตรอยู่กับบ้าน และเลี้ยงดูหลานส่วนลูกๆ หรือคนที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปีลงมา ก็จะออกไปทำงานต่างจังหวัด

เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้น ป. 4 ทำให้เกษตรกรไม่ค่อยมีความรู้ ดังนั้นทำให้รายได้ของครอบครัวต่อปีมีค่อนข้างน้อย โดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10,000-30,000 บาท

การทำเกษตรของเกษตรกรปัจจุบันพบว่าเกษตรกรมีปัญหาเรื่อง ภัยธรรมชาติ ภัยจัญ การผลิตทางการเกษตร และแหล่งเงินทุนในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากว่าในหน้าแล้งพื้นที่ใน เขต ตำบลท่าสว่าง จะแห้งแล้งมากจึงส่งผลมายังปัจจัยการผลิตอาจจะไม่สมบูรณ์เพียงพอกับการ ผลิต ผลิตผลทางการเกษตรได้ และการให้บริการในเรื่องของการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร การนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของภาครัฐ ไม่ทั่วถึงด้วยทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า เป็นตำบลที่ใหญ่เจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยไม่สามารถที่จะเข้าไปได้ทั่วถึงและบางหมู่บ้านอยู่ไกล

จากการศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรพบว่าเกษตรกร ส่วนมาก มีความต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรและต้องการประกอบอาชีพเกษตรด้านการ เลี้ยงสัตว์มากที่สุด สัตว์ที่เกษตรกรมีความต้องการเลี้ยงมากที่สุดคือ โคเนื้อร้อยละ 40 ทั้งนี้เนื่องจาก ว่า สภาพพื้นที่ในตำบลท่าสว่างเป็นพื้นที่ๆ อาจจะเหมาะสมกับการเลี้ยงสัตว์ใหญ่มาก และเมื่อเกษตรกร เลี้ยงสัตว์พวกนี้แล้วสามารถที่จะจำหน่ายได้ดีจึงทำให้เกษตรกรมีความต้องการเลี้ยง โคเนื้อมากที่สุด

เกษตรกรมีความต้องการ ได้รับบริการจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรคือ ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัดฝึกอบรมด้านการเกษตร เดือนละ 1 ครั้ง เข้ามาพบเกษตรกรบ่อยๆ และเข้ามาส่งเสริมในรูปแบบการจัดฝึกอบรมเป็นกลุ่ม พาไปศึกษาดูงาน นำข่าวสารมาบอกที่บ้านพร้อมกับการ จัดฝึกอบรม ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการประกอบอาชีพเกษตรแต่ยัง ขาดความรู้ความเข้าใจหลายๆ เรื่องจึงมีความต้องการเจ้าหน้าที่ๆ เข้ามาอบรมให้ความรู้บ่อยๆและ เป็นที่ปรึกษาให้กับเกษตรกรเมื่อมีปัญหา โดยเกษตรกรมีความต้องการเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่มี ลักษณะ ดังนี้คือ ต้องมีความรอบรู้และชำนาญวิชาการเกษตร เข้าหาเกษตรกรบ่อยครั้ง ติดต่อกับ เกษตรกรให้ความรู้และคำแนะนำเป็นประจำ มีอารมณ์ดีอยู่เสมอ และพูดเก่งทำงานเก่ง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ปี 2547 มีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกร ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการทำการเกษตรของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
4. เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จำนวน 100 ครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมี 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ถามปัญหาในการทำการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ถามความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ตอนที่ 4 ถามความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัญหาและความต้องการ โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็น เพศหญิง ร้อยละ 65 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 35 เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 92 มีสถานภาพสมรสแล้ว เป็น โสดร้อยละ 4 และหย่าร้างร้อยละ 4

เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 73 มีอายุ 40 ปีขึ้นไป เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 จบการศึกษาระดับประถม เกษตรกรร้อยละ 70 มีสมาชิกในครอบครัว 4-6 คนอาชีพหลักของเกษตรกรคือ การทำเกษตรกรรม และอาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป รายได้ต่อปีของเกษตรกรต่ำกว่า 30,000 บาทต่อปี

ปัญหาหลักของเกษตรกรคือ เรื่อง ภัยธรรมชาติ ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ปัญหาเรื่องแหล่งเงินทุน อยู่ในระดับมาก สำหรับปัญหาเรื่อง การให้บริการในเรื่องของการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของภาครัฐ และความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตร มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

เกษตรกรร้อยละ 94 มีความต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอีกร้อยละ 6 ไม่ต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

เกษตรกรร้อยละ 59 มีความต้องการในการประกอบอาชีพในด้านการเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่เกษตรกรมีความต้องการเลี้ยงมากที่สุดคือ โคเนื้อ เกษตรกรร้อยละ 26 ต้องการประกอบอาชีพเกษตรแบบผสม ผสาน และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 6 เท่านั้นที่มีความต้องการประกอบอาชีพด้านการปลูกพืช

เกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจัดฝึกอบรมด้านการเกษตร เดือนละ 1 ครั้ง ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมาพบเกษตรกร เดือนละ 1 ครั้ง จัดฝึกอบรมเป็นกลุ่ม และให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมนำข่าวสารทางการเกษตรมาบอกที่บ้านเลขเมื่อมีการมาจัดฝึกอบรม ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมพาไปศึกษาดูงานฟาร์มที่ทำประสบผลสำเร็จแล้วเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป

คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ที่เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุดคือ เป็นคนที่มีความรอบรู้และชำนาญวิชาการเกษตร เข้าหาเกษตรกรบ่อยครั้ง ติดต่อกับเกษตรกรให้ความรู้และคำแนะนำเป็นประจำ มีอารมณ์ดีอยู่เสมอ พุดเก่งทำงานเก่ง

เกษตรกรได้เสนอแนะในแบบสอบถาม คือ จากที่ผ่านมาไม่เคยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าไปแนะนำให้ความรู้ในเรื่องการประกอบอาชีพเกษตรอย่างจริงจัง เกษตรกรมีความต้องการอยากให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้าไปส่งเสริมการประกอบอาชีพเกษตร โดยอยู่กับเกษตรกรให้ความรู้แนะนำเกษตรกรในเรื่องการทำการเกษตร ซึ่งเกษตรกรมีความต้องการประกอบอาชีพเกษตรมากอยู่แล้วอยากให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมาเป็นพี่ปรึกษาให้ เข้ามาช่วยแก้ปัญหาในการทำการเกษตร ปัจจุบันเกษตรกรขาดการให้คำแนะนำแนะนำส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ฯ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเองไม่ค่อยได้เข้าไปในหมู่บ้านพบปะเยี่ยมเยียนเกษตรกร และไม่เคยได้มาแนะนำที่ทำให้เกษตรกรสามารถทำแล้วเกิดรายได้ดีขึ้นมาสามารถเลี้ยงชีพได้

5.2 ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีปัญหาในด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรคือ เรื่อง ภัยธรรมชาติ ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ปัญหาเรื่องแหล่งเงินทุน การให้บริการในเรื่องของการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของภาครัฐ ความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตร ควรมีการแก้ไขคือให้หน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับดำเนินการทำระบบชลประทานแก้ปัญหาภัยธรรมชาติ มีงบประมาณสนับสนุน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้าไปส่งเสริมเกษตรกร โดยการให้ความรู้กับเกษตรกรอบรมอาชีพเกษตรกร และพาเกษตรกรทำโดยดูแลอย่างใกล้ชิด นักส่งเสริมที่เกษตรกรมีความต้องการคือ เป็นคนที่มีความรอบรู้และชำนาญวิชาการเกษตร เข้าหาเกษตรกรบ่อยครั้ง ติดต่อกับเกษตรกรให้ความรู้และคำแนะนำเป็นประจำ มีอารมณ์ดีอยู่เสมอ พูดเก่งทำงานเก่ง

ดังนั้นนักส่งเสริมถ้าต้องการประสบผลสำเร็จควรปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของเกษตรกร เข้าหาเกษตรกรบ่อยๆ แนะนำส่งเสริมและเป็นผู้นำเกษตรกรในการทำอาชีพเกษตรกร และเกษตรกรไม่ค่อยชอบเจ้าหน้าที่เนื่องจากว่าเจ้าหน้าที่เข้าไปสำรวจข้อมูลแล้วไม่เคยมีอะไรเกิดขึ้น ไม่เคยทำอะไร ผู้วิจัยเห็นว่าเจ้าหน้าที่ควรจะเข้าไปแนะนำส่งเสริมให้กับเกษตรกรก่อนซึ่งเกษตรกรมีความต้องการมาก แล้วจึงหาข้อมูลทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2532. คู่มือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
กรมส่งเสริมการเกษตร. 65 น.
- _____. 2545. แหล่งที่มา. <http://www.doae.go.th/centech/service/page06.html>,
24 ธันวาคม 2546.
- ชัชวีร์ นฤทุม. 2545. การพูดและการเขียนในงานส่งเสริม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
181 น.
- ชูเกียรติ พรหมจันทร์. 2541. ความต้องการเข้ารับการศึกษาของเกษตรกรของเกษตรกรใน
ตำบลก้งแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ปี 2541. กรุงเทพฯ : ปัญหาพิเศษปริญญาตรี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 45 น.
- บุญธรรม จิตตอนันต์. 2529. ส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 310 น.
- _____. 2540. ส่งเสริมการเกษตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์. 255 น.
- ปัญญา หิรัญศรี. 2529. ความรู้พื้นฐานการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สารมวลชน
254 น.
- พลากร โคตรจันทร์. 2529. ความต้องการของประชาชนในการเข้ารับการศึกษา
เกษตรกรรม หลักสูตรระยะสั้น ของวิทยาลัยเกษตรกรรมร้อยเอ็ด. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 95 น.
- พานิช ทินนิมิตร. 2527. หลักการเกษตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เกษตรไทย. 285 น.
- ไพโรจิตร โสภานุตร. 2544. ความต้องการฝึกอบรมด้านเกษตรกรรมเพิ่มเติมของเกษตรกร ในหมู่
บ้านหนองโอนและหนองฮาง ต. เขียวพิณ อ. เมือง จ. อุตรธานี ปี 2544. กรุงเทพฯ : ปัญหา
พิเศษปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 63 น.
- มณฑาทิพย์ เปี่ยมมนัส. 2528. การสำรวจสภาพการเกษตรเพื่อการส่งเสริมในท้องที่ เขตอำเภอ
สามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ : ปัญหาพิเศษปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระ
จอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 89 น.
- สิน พันธุ์พินิจ. 2544. การส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : รามสาส์น. 579 น.
- สุขสันต์ มุกดาสนิท. 2539. นักส่งเสริมการเกษตรที่สังคมไทยต้องการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นิว
ธรรมดาการพิมพ์. 95 น.

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถาม

เรื่อง ความต้องการของเกษตรกรต่อการให้บริการด้านการส่งเสริมการเกษตร ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ปี 2547

ผู้วิจัย นายสุวิทย์ อินฉายา

ที่ปรึกษา รศ.ดร.พรรณิกา ศิวะพิรุฬห์เทพ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการของเกษตรกรในการทำการเกษตรในด้านต่างๆ และการให้บริการด้านการส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเสนอต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือเกษตรกรต่อไป และการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชาปัญหาพิเศษ สาขาเทคโนโลยีการเกษตร - การผลิตสัตว์ ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

1. แบบสอบถามทั้งหมดนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัญหาในการทำการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ตอนที่ 4 ความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. กรุณาอ่านคำถามแต่ละข้อให้ละเอียด และตอบคำถามทุกข้อ

3. กรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริงผู้วิจัยจะใช้คำตอบของท่านเป็นข้อมูลในการวิจัย และช่วยเหลือเกษตรกรต่อไป ซึ่งไม่ทำให้เกิดผลเสียประการใดแก่ผู้ตอบแบบสอบถามนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง () หน้าข้อความหรือเติมคำลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความต้องการของท่าน

1. เพศ

- () ชาย
() หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

- () จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 () จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
() จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 () จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
() ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) () ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส)
()ปริญญาตรี ()ปริญญาโท
() อื่นๆ (ระบุ).....

4. สถานภาพ

- () โสด () สมรส
() หย่าร้าง () อื่นๆ (ระบุ).....

5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

ชาย.....คน หญิง.....คน

6. อาชีพ

- () เกษตรกรรม () ประกอบธุรกิจส่วนตัว
() รับจ้างทั่วไป () อื่นๆ (ระบุ).....

7.อาชีพรอง

- () เกษตรกรรม () ประกอบธุรกิจส่วนตัว
() รับจ้างทั่วไป () อื่นๆ (ระบุ).....

8. รายได้ของครอบครัว / ปี โดยประมาณ

- () ต่ำกว่า 10,000 บาท () 10,000 – 30,000 บาท
() 30,000 – 60,000บาท () 60,000 – 90,000 บาท
() 100,000 บาทขึ้นไป () อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2. ปัญหาและอุปสรรคในการทำการเกษตร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นว่ารายการต่างๆ ในการทำการเกษตรของท่านมีปัญหาอยู่ในระดับใด

รายการปัญหา	ระดับปัญหา			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
1. ป้างัยการผลิตทางการเกษตร.....
2. ความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตร.....
3. แหล่งเงินทุน.....
4. ตลาดในการจำหน่ายผลผลิตของท่าน.....
5. การแปรรูปผลผลิต.....
6. ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง แมลงศัตรูพืช ฯลฯ.....
7. การเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของภาครัฐ.....
8. การบริการในเรื่องของการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร.....
9. อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3. ความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง () หน้าข้อความหรือเติมคำลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความต้องการของท่าน

- () ท่านมีความต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม (กรอกข้อมูลในข้อ 3.1)
- () ท่านไม่มีความต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ไม่ต้องทำต่อ)

3.1 ท่านต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในด้านใดมากที่สุด

- () 1. การปลูกพืช
- () 2. การเลี้ยงสัตว์
- () 3. การเลี้ยงสัตว์น้ำ
- () 4. การทำการเกษตรแบบผสมผสาน
- () 5. อื่นๆ (ระบุ).....

3.2 จากข้อ 3.1 ให้ระบุรายละเอียดที่ท่านต้องการ

3.2.1 ด้านการปลูกพืช

() การปลูกไม้ผล

ระบุไม้ผลที่ต้องการปลูก

1.
2.
3.

() การปลูกผัก

ระบุผักที่ต้องการปลูก

1.
2.
3.

() การเพาะเห็ด

ระบุเห็ดที่ต้องการเพาะ

1.
2.
3.

() การปลูกไม้ดอก

ระบุไม้ดอกที่ต้องการปลูก

1.
2.
3.

() อื่นๆ (ระบุ).....

1.
2.

3.2.2 ด้านการเลี้ยงสัตว์

() การเลี้ยงโคเนื้อ

() การเลี้ยงกระบือ

() การเลี้ยงสุกร

() การเลี้ยงไก่เนื้อ

() การเลี้ยงไก่พื้นเมือง

() การเลี้ยงเป็ดเนื้อ

() อื่นๆ (ระบุ).....

() การเลี้ยงโคนม

() การเลี้ยงแพะ แกะ

() การเลี้ยงสุนัข

() การเลี้ยงไก่ไข่

() การเลี้ยงไก่สวยงาม

() การเลี้ยงเป็ดไข่

3.2.3 ด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำ

() การเลี้ยงปลา

() การเลี้ยงตะพาบน้ำ

() การเลี้ยงกบ

() อื่นๆ (ระบุ).....

3.2.4 () ด้านการทำกรเกษตรแบบผสมผสาน

3.2.5 ด้านอื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 4 ความต้องการของเกษตรกรในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

คำชี้แจง

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ หรือ วงกลม ○ หน้าข้อความที่ท่านต้องการเพียงคำตอบเดียว

4.1 ท่านต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ จัดฝึกอบรมด้านการเกษตรมากน้อยเพียงใด

ก. 1 ครั้ง / สัปดาห์

ข. 1 ครั้ง / เดือน

ค. 2 ครั้ง / ปี

ง. 1 ครั้ง / ปี

4.2 ท่านต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ มาพบท่านบ่อยเพียงใด

ก. 1 ครั้ง / สัปดาห์

ข. 1 ครั้ง / เดือน

ค. 2 ครั้ง / ปี

ง. 1 ครั้ง / ปี

4.3 ท่านต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ มาส่งเสริมการเกษตรแบบใดมากที่สุด

ก. การจัดฝึกอบรมแบบกลุ่ม

ข. จัดสอนแบบรายบุคคล

ค. จัดฝึกอบรมแบบกลุ่มและศึกษาดูงาน

ค. แบบใดก็ได้

4.4 ท่านต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ พาไปศึกษาดูงานฟาร์มที่ประสบผลสำเร็จเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพหรือไม่

ก. ต้องการมาก

ข. ต้องการปานกลาง

ค. ต้องการน้อย

ง. ไม่ต้องการเลย

4.5 ท่านต้องการได้รับข่าวสารข้อมูลทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ โดยทางใดมากที่สุด

ก. ทางโทรศัพท์

ข. ทางจดหมาย

ค. ไปพบเจ้าหน้าที่ฯ สำนักงาน

ง. เจ้าหน้าที่ฯ นำข่าวสารมาบอกที่บ้าน

4.6 คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ท่านต้องการ (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() พุดเก่ง ทำงานเก่ง

() เข้าหาเกษตรกรบ่อยครั้ง

() ติดต่อกับเกษตรกรให้ความรู้และคำแนะนำเป็นประจำ

() นานๆ มาพบเกษตรกรครั้ง

() มีความรอบรู้และชำนาญวิชาการเกษตร

() แต่งกายสุภาพและมีมารยาทงาม

() มีอารมณ์ดีอยู่เสมอ

